

13 NUMARALI NEVŞEHİR ŞER'İYYE SİCİLİ'NDE YER ALAN TEREKE KAYITLARINA GÖRE MÜSLİM VE GAYRİMÜSLİMLERİN SOSYO-EKONOMİK DURUMLARI (1908-1910)

Araştırma Makalesi / Research Article

Saraç, H. ve Erdoğan, S. (2019). 13 Numaralı Nevşehir Ser'iyye Sicili'nde Yer Alan Tereke Kayıtlarına Göre Müslim ve Gayrimüslimlerin Sosyo-Ekonomik Durumları (1908-1910). *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 9(2), 440-450.

Geliş Tarihi: 31.07.2019

Kabul Tarihi: 21.10.2019

E-ISSN: 2149-3871

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin SARAÇ
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
huseyinsarac@nevsehir.edu.tr
ORCID No: 0000-0002-7007-1571

Bilim Uzmanı Serkan ERDOĞAN
serkane@gmail.com
ORCID No: 0000-0002-9919-4479

ÖZ

Şer'iyye sicilleri Osmanlı Devleti'nin en önemli kültür miraslarından. Muhtevalarının zenginliği oldukça fazladır. Pek çok konuda kaynak olma özelliğine sahiptir. Osmanlı'da aile, toplum, ekonomi ve hukuk gibi birçok alanın önemli kaynak malzemelerini ihtiva eder. Yine aynı şekilde Osmanlı dönemi kent tarihi araştırmacıları için de oldukça öneme sahiptir.

Şer'iyye sicil defterlerindeki kayıtlarda, meskûn kişiye has gündelik ev eşyaları, ziynet, giyim kuşam ve bakım malzemeleri bulunur. Müslim ve gayrimüslim ailelerin hayat tarzları, icra ettiği zanaat dalları ile mesleklerine ait araç gereçler, mülkünde tuttuğu gayri menkul ve kadının sosyal hayattaki rolü gibi iktisadî varlıklar hakkında da bilgiler sunar.

Bu çalışma 1908-1910 yılları arasında Nevşehir Şer'iyye Mahkemesi'nce kaydı tutulan 13 Numaralı Nevşehir Şer'iyye Sicili Defteri'ndeki tereke kayıtlarının verilerine göre hazırlanmıştır. Bu defterde kayıtlı 38 kişinin ikamet yerleri, medeni durumları, varis sayıları, servet miktarları ve mensubu buldukları inanç bilgileri gibi hususlar incelenmiştir. Elde edilen veriler tablolara dökülmek suretiyle ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmelere tabi tutulmuş ve belirtilen tarih aralığında Nevşehir'in sosyo-ekonomik yaşantısına dair bilgiler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nevşehir, Tereke, Din, Miras ve Sosyo-Ekonomi.

ACCORDING TO THE ESTATE REGISTRATION TAKING PART NEVŞEHİR ŞER'İYYE REGISTRY NUMBER 13 SOCIO-ECONOMIC CONDITIONS OF MUSLIM AND NON-MUSLIMS (1908-1910)

ABSTRACT

Ser'iyye registers are among the most important cultural heritage of the Ottoman Empire. The richness of the contents is quite high. It has the property of being a resource in many subjects. It contains important source materials in many fields such as family, society, economy and law in the Ottoman Empire. Likewise, the Ottoman period is very important for the researchers of urban history.

The records in the Ser'iyye registry books contain daily household items, trappings, clothing and care materials. It also provides information about the lifestyles of Muslim and non-Muslim families, the tools of the crafts branches, the real estate they hold in their property, and the role of women in social life. This study was

prepared according to the data of the land registry records in the Nevşehir Ser'iyeye Registry Book numbered 13, which was recorded in Nevşehir Şer'iyeye between 1908-1910. 38 people registered in this book, residence, marital status, number of heirs, wealth amounts and belief information they belong to issues have been examined. The data obtained were analyzed in detail and the information about the socio-economic life of Nevşehir within the specified date range was tried to be revealed.

Keywords: Nevşehir, Estate, Religion, Heritage and Socio-Economy.

1. GİRİŞ

Şer'iyeye sicil defterleri, Osmanlı dönemi kent tarihi araştırmalarında bir yerleşim biriminin hukuki, fiziki, idari, sosyal ve ekonomik yapısını saptama, tanımlama ve ortaya çıkarılması sürecinde istifade edilen en önemli kaynak malzemelerinin başında gelmektedir. Bu bağlamda şer'iyeye sicilleri kendi içerisinde tasnif edildiğinde “tereke” veya “muhallefât”¹ da denen kayıt türünün ayrı bir öneme haiz olduğu görülmektedir. Terekelerin, kadılara bağlı “kassâm”² denilen memurlar tarafından tutulduğu, ölen şahısların geride bıraktıkları emtiaların tespit ve taksimi işlemlerin bu defterlere kaydedildiği bilinmektedir (Özcan, 2005: 406, 407).

Bu kayıtlar, meskûn kişiye has gündelik ev eşyaları, ziynet, giyim kuşam ve bakım malzemeleri, Müslim ve gayrimüslim ailelerin hayat tarzları, icra ettiği zanaat dalı ve mesleğe ait araç gereçler, mülkünde tuttuğu gayri menkul, kadının sosyal hayattaki rolü gibi iktisadî varlıklar hakkında emare taşıyan nesnelere belirleme imkânı tanımaktadır (Akgündüz, 1988: 17, 19).

Tereke kayıtları, ölen kişinin isim, unvan ve görevi, babasının adı, ikamet ettiği yer ve vefat şekli verilerek başlar (Öztürk, 1995: 11, 12). Daha sonra kişinin sahip olduğu gayrimenkuller ile meslek araç gereçleri, ev eşyaları, kişinin tarla veya ambarında bulunan hububat çeşitleri ve hâlihazırdaki fiyatları ayrı ayrı yazılarak devam eder (Barkan, 1966: 1). Akabinde ölen kişinin mallarının sayım ve dökümü yapıp bunların kıymetlerinin belirlenmesiyle kişinin toplam muhallefât oranı hesaplanır. Ortaya çıkan bu tutar içerisinde cenaze giderleri, tereke kaydı için alınan vergiler ve kişinin borcu düşürülerek mirasçıların ayrı ayrı alacakları hisselerin nakdi değeri belirtilir (Özcan, 2005: 407).

Terekelerde cinsiyet, ikamet yeri, aile ve zenginlik hususlarıyla ilgili bilgiler de bulmamız mümkündür. 13 Numaralı Nevşehir Şer'iyeye Sicil Defteri'ne kayıtlı terekelerden Nevşehir halkının malvarlıklarının tespitinde önemli bilgiler ihtiva etmiştir. Bu mal varlıklarını “kuruş” ve “para” üzerinden kıymeti tespit edilmeye çalışılmıştır. 38 muhallefât kaydından akçe ile değeri belirlenen bir malvarlığına rastlanılmamıştır. Bu bilgilerden hareketle Müslüman ve gayrimüslimlerin servet analizleri teker teker ele alınarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Çalışmamızda ele alınan Ankara Milli Kütüphanedeki 13 numaralı Nevşehir Şer'iyeye Sicili Hicri 1326-1327 yıllarında aittir ve bunun miladi takvime göre karşılığı 1908-1910 yıllarını kapsamaktadır. Alınan bu defterde 38 tereke kaydı mevcuttur.

2. 13 NUMARALI NEVŞEHİR ŞER'İYYE SİCİLİ TEREKE KAYITLARINA GÖRE 1908-1910 YILLARI ARASINDA NEVŞEHİR'DE SOSYAL YAPI

Bahsi geçen tereke kayıtlarından hareketle Nevşehir'deki sosyal yapı incelendiğinde 38 kayıttan 9'unun gayrimüslimlere ait olduğu görülecektir. Bu defterdeki gayrimüslimlerin oranı %24'tür. Defterdeki Müslümanların sayısı ise 29 olup %76 oranına tekabül etmektedir. Cinsiyet farklılığı açısından değerlendirme yapacak olursak kadınlara ait belge sayısının 8 olduğu ve bunun

¹ Muhallefât: Ölen kişilerin geride bıraktığı menkul veya gayrimenkul mallardır (Sami, 2004: 1310).

² Kassam: Vefat eden bir kimsenin terekisini İslami miras hukukuna göre varisleri arasında paylaştıran memura denir (Aydın, 2014: 93).

da %21'e karşılık geldiği görülmektedir. Erkeklerle ait belge sayısı ise 30 olup bunun defterdeki oranı %79'dur.

Tablo 1: Terekelerde Yer Alan Müslüman ve Gayrimüslimlerin Aile, İkamet ve Servet Durumları.

No	İsim	Medeni Durumu ³	İkamet Yeri	Eş Sayısı	Çocuk Sayısı	Varis Sayısı	Servet Miktarı
1	Hasan	Evli	Nar	2	3	5	3.168
2	Abdullah	Evli	Herekli	1	7	9	5.588
3	Abdullah	Evli	Ağıllı	1	5	6	7.000
4	Abdullah	Evli	Eskil	1	6	7	2.384
5	Abdullah	Evli	Göre	2	3	4	5.774
6	Abdullah	Evli	Câm'i Cedid	1	2	3	1.445
7	Mehmet	Evli	Nar	1	2	6	3.295
8	Ayşe	Evli	Nar	1	4	6	2.000
9	Sıdika	Dul	Câm'i Atık	1	1	4	7.111
10	Abdullah	Evli	Nar	1	4	8	524
11	Hasan	Evli	Nar	1	3	6	25.980
12	Penpe	Evli	Herekli	1	2	6	17.395
13	İbrahim	Evli	Nar	1	4	7	2.000
14	Abdullah	Evli	Tahta câmi	1	4	10	3.162
15	Mustafa	Evli	Araplı	1	2	6	6.200
16	Mustafa	Evli	Araplı	1	4	9	4.310
17	Ayşe	Dul	Dere	1	3	5	1.741
18	Hoca ⁴	Evli	Nevşehir	1	1	7	10.843
19	Hasan	Evli	Maccan	1	4	7	4.015
20	Ahmet ⁵	-	Nevşehir	-	-	-	1.041
21	Halil	Evli	Sulusaray	1	4	7	1.030
22	Zinnet	Evli	Muhsin Bey	1	4	6	1.106
23	Şehyi	Evli	Bekdik	1	7	9	3.030
24	Bekir	Evli	Kapıbaşı	1	5	6	16.387
25	Penpe	Evli	Nar	1	4	6	5.382
26	Havva	Evli	Kapıbaşı	1	1	6	14.285
27	Süleyman	Dul	Kaya Câmi	1	1	3	1.010

³ Tereke sahiplerinin medeni durumları belirlenirken bazı ölçütler göz önüne alınarak tespitlerde bulunulmuştur. Mirasçılar arasında zevce ve zevcesi olanlar evli, çocukları olup zevce ve zevcesi bulunmayanlar ise dul olarak belirlenmiştir.

⁴ Hoca Efendi Aslen Kayserili olup Nevşehir'de Pastırmacılık mesleğini devam ettiği sırada vefat etmiştir (N.Ş.S., Nr. 13, Sayfa: 104, Karar Numarası: 233).

⁵ Ahmet Efendi Aslen Konyalı olup Nevşehir'de Düyûn-u Umumiye kâtipliği yaptığı sırada vefat etmiştir (N.Ş.S., Nr. 13, Sayfa: 131, Karar Numarası: 266).

28	Ömer	Evli	Maccan	2	6	10	15.628
29	Akif	Evli	Maccan	1	5	6	14.807
30	Elya	Evli	Melegübü	1	9	10	12.211
31	Mihayel	Dul	Ermeni Baş	1	4	8	10.843
32	Dimitri	Dul	Hristiyan Baş	1	2	3	4.830
33	Kostantin	Evli	Enegi	1	6	7	1.550
34	Nikolo	Dul	Civarzile	1	3	4	16.382
35	Yorgi	Evli	Civarzile	1	3	4	6.130
36	Atam	Dul	Civarzile	1	4	5	5.992
37	Angelli	Evli	Melegübü	1	7	8	1.335
38	Boher	Evli	Hristiyan Orta	1	3	5	3.612

Kaynak: 13 Numaralı Nevşehir Şer'iyye Sicili.

Tabloda görüldüğü üzere 38 tereke kaydını ana hatlarıyla değerlendirdiğimizde şu hususlar ön plana çıkmaktadır: Vefat eden şahısların ikamet yerleri tereke listelerinin ilk kısmında belirtilmektedir. İkamet ettiği mahalle, karye, kasaba ve şehir terekelere kaydedilmekte ve dolayısıyla ölen kişilerin yaşamlarını idame etmiş oldukları yerler hakkında bilgi edinmemiz mümkün olmaktadır. Söz konusu defterde 38 kişiden 15'i mahallelerde ikamet etmektedir. Bu da nüfusun yaklaşık olarak %62'lik bir oranına denk gelmektedir.

İncelediğimiz sicillerde tereke sahiplerinin mirasçılara göre dağılımına baktığımızda 38 tereke sahibinden 2'sinin (%5) varisleri bulunmamaktadır. Bu kişilerin varisleri olmadığı için terekeleri beytülmal⁶ kalmıştır. Varisi bulunmayan 2 kişi ise erkektir. Varislere mal paylaşılırken dikkat edilen husus ise varislerin eş sayıları, çocuk sayıları ve birinci derecedeki akrabalarının çeşitliliğidir. Bu husus bize Osmanlı aile yapısının hangi temeller üzerinde ve nasıl şekillendiğini göstermesi bakımından önemlidir (Öztürk, 1999: 26).

İslam aile modeli örnek alınarak şekillenen Osmanlı aile yapısı nikâh, mehir, boşanma, karı-kocanın birbirine mirasçılığı ve çocukların miras üzerindeki hakları gibi konular İslam hukukunun ilkeleri çerçevesinde Osmanlı'da uygulanmıştır (Köstüklü, 2008: 17). Çok eşle evlenmek hususunda ise İslam dini, bazı durumlarda dört kadına kadar evliliğe cevaz vermekte ancak bunun zorluklarına işaret edilerek tek eşle evliliği tavsiye etmektedir (Döndüren, 2003: 184). Osmanlıda da çok eşle evliliğin karşılık bulmadığı tek eşle evliliklerin tercih edildiği irdelediğimiz tereke kayıtlarında da görmek mümkündür.

Terekeleri aile yapısı yönüyle incelediğimizde Müslüman erkeklerden 1'i dul (%5), 21'i (%95) evlidir. Müslüman kadınların ise 5'i (%71) evli, 2'si (%29) ise duldur. Gayrimüslim erkeklerden 3'ü dul (%43), 4'ü (%57) ise evlidir. Gayrimüslim kadınların ise tamamı evlidir.

Terekelerde kaydı bulunan 22 Müslüman erkek içerisinde 19 kişinin (%86) 1'er, 3 kişinin (%14) 2'şer eşi olduğu görülmektedir. İki eşle evlilik yapanların çocuk sayısı incelendiğinde ise 3 çocuklu 2 aile, 6 çocuklu 1 aile bulunmaktadır. Müslüman tereke sahiplerinden çocuğu olan ailelerin sayısı 27, çocuğu olmayan aile ise 2'dir. Müslüman ailelerin toplam çocuk sayısı 144'dür. Gayrimüslim tereke sahiplerinden çocuğu olan aile sayısı 9 olup çocuğu olmayan aile bulunmamaktadır.

⁶ Beytülmal: Ölen kişinin mirasçısı olmadığı durumlarda tereke sahibinin tüm mal varlığının hazineye aktarılmasıdır (Özcan, 2005: 406, 407).

Bu çocuk dağılımına ilaveten mirastan belli bir pay alma hakkına sahip olan diğer aile bireyleri bulunmaktadır. Bunlardan anne, kardeş ve baba sayısı ise toplam 12'dir. Bunları 6'sı Müslüman diğer 6'sı ise gayrimüslimdir.

2.1. 1908-1910 Nevşehir'deki Müslüman ve Gayrimüslimlerin Ekonomik Durumları

Terekeler, ölen kişilerin geride bıraktığı her türlü menkul ve gayrimenkul mallarının kayıt altına alındığı şahısların servet miktarı, gelir düzeyleri, yatırım kaynakları ve diğer muhtelif ekonomik durumlarını öğrenmemize imkân tanıyan defterlerdir (Oğuz, 2011: 318).

1908-1910 yılları arasında defterde yer alan Müslim ve gayrimüslim 38 kişiye ait menkul ve gayrimenkul mallarının kuruş olarak toplam değeri 236.882'dir⁷. Bu değer içinde Müslümanların servetlerinin toplam miktarı 173.997 kuruş ile %73'e, gayrimüslimlerin servet miktarı ise %27 ile 62.885 kuruş ta kabül etmektedir.

Defterde tespit edilen toplam miktarın %59'u Müslüman erkeklere, %21'i Müslüman kadınlara, %19'u gayrimüslim erkeklere ve %2'si de gayrimüslim kadınlara aittir. Erkeklerin servet miktarlarının kadınlardan daha yüksek olmasının sebebi erkeklerin kadınlardan daha fazla gayrimenkullere sahip olması, canlı hayvan ticareti ile uğraşmaları ve nakdi gelirlerinin yüksek olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Bunların yanında ailenin geçimini erkeklerin sağlamakla yükümlü olması ve erkeğin Osmanlı aile yapısında evin reisi konumunda bulunması diğer etkenlerdendir.

13 Numaralı Nevşehir Şer'iyye Sicil Defterindeki tereke kayıtlarında yer alan bilgilerden hareketle Müslümanların ekonomik zenginliklerine göre yukarıdan aşağı doğru sıraladığımızda ilk sırada 25.980 kuruşluk serveti ile Hasan Bey gelmektedir (N.Ş.S., Nr. 13, Sayfa: 64, Karar Numarası: 152). Hasan Bey'in ardından 17.395 kuruşluk serveti ile Penpe Hatun yer almaktadır (N.Ş.S., Nr. 13, Sayfa: 66, Karar Numarası: 169). Üçüncü sırada ise 16.387 kuruş değerinde toplam malvarlığıyla Bekir Bey (N.Ş.S., Nr. 13, Sayfa: 225, Karar Numarası: 168) incelediğimiz dönem itibariyle Nevşehir'in en zenginleri arasında bulunan kişilerdir. 524 kuruşluk serveti ile Hacı Abdullah (N.Ş.S., Nr. 13, Sayfa: 144, Karar Numarası: 60) en düşük malvarlığına sahipken 1.010 kuruşluk serveti ile Süleyman Bey (N.Ş.S., Nr. 13, Sayfa: 239, Karar Numarası: 206), 1.030 kuruşluk servetiyle Halil Bey (N.Ş.S., Nr. 13, Sayfa: 133, Karar Numarası: 292) en düşük malvarlığına sahip olan diğer kişilerdir.

Gayrimüslimlerin ekonomik durumları değerlendirildiğinde ise en fazla malvarlığına sahip olan kişinin 16.382 kuruşla Boher olduğu görülmektedir. Boher'in ardından en fazla malvarlığına sahip olan kişinin 12.211 kuruşla Lazari, üçüncü sırada ise 10.843 kuruşla Mihayel olurken servet miktarının en az olduğu kişiler ise sırasıyla şunlardır: 1.335 kuruşla Atam, 1.550 kuruşla Kostantin, 4.830 kuruşla Nikolo'dur.

1908-1910 yılları arasında Nevşehir'de ölen şahısların, servet miktarlarını dört bölüme ayırarak değerlendirdiğimizde Nevşehir'de kişilerin ekonomik durumlarının hangi düzeyde yoğunlaştığı hususunda bizlere fikir vermektedir. Buna göre %3'lük oranla 0-1.000 kuruş aralığına, ikinci sırayı %24'lük oranla 5.000-10.000 kuruş aralığına, üçüncü sırada %26'luk oranla 10.000-30.000 kuruş aralığına ve dördüncü sırada %47'lik oranla 1.000-5.000 kuruş aralığına tekabül etmektedir. Ölen kişilerin malvarlıkları değerlendirildiğinde dördüncü düzey olan yani 1.000-5.000 kuruş aralığına yoğunlaştığı anlaşılmaktadır.

⁷ İncelediğimiz tereke kayıtlarının bazı belgelerinde bağ ve tarla fiyatlarının belirtilmemesinden dolayı toplam servet miktarına eklenmemiştir. Bağ ve tarlaların fiyat aralığı ise 200 ila 8000 kuruş arasında değişmektedir.

Tablo 2: 1908-1910 Yılları Arasında Müslüman ve Gayrimüslimlerin Servet Durumları.

Servet Miktarı	Müslüman Erkek	Müslüman Kadın	Gayrimüslim Erkek	Gayrimüslim Kadın
1.000'den aşağısı	1		-	-
1.000-5.000	12	3	4	-
5.000-10.000	4	2	2	1
10.000-30.000	5	2	2	-
TOPLAM	22	7	8	1

Müslümanların servetlerinin yoğunluk kazandığı servet kalemleri gayrimenkuller, alet ve edevat, ticari emtia ve sermayedir. Müslümanlara ait kayıtlar irdelendiğinde tereke sahiplerinin tamamında bağ ve haneye sahip olduğu görülmektedir. Servetlerinin %75'i sahip oldukları bağlardır. Bu da bölge ekonomisinin tarım ve hayvancılığa dayandığını kanıtlamaktadır. Bunun en güzel örneği ise terekelerde rastladığımız tarım aletlerinin çeşitliliğinin yanı sıra buğday, bulgur ve üzüm yetiştiriciliğinin fazla olması bunun yanında canlı hayvan ticaretinin oldukça yoğun bir şekilde yapılmasıdır. Gayrimüslimlerin servet kalemlerine baktığımızda Müslümanlara nazaran menkul malların yanı sıra alet, edevat ve günlük olarak istifade edilen çeşitli nesnelere daha ağırlıkta olduğu görülmektedir.

Tüm bunlar bize gayrimüslim Osmanlı vatandaşlarının hukuki, sosyal ve ekonomik hayatın pek çok alanında faaliyet gösterdiğini Müslümanlar gibi pek çok haklardan yararlanabildiğini ve Osmanlının toplumsal yaşamında dini ve milli kimlikleri ile varlıklarını sürdürdükleri anlaşılmaktadır.

3. SONUÇ

13 Numaralı Nevşehir Şer'iyye Sicili Defteri'ndeki tereke kayıtlarının verilerine göre hazırlanan bu çalışmada 1908-1910 yılları arasında defterlere kaydı bulunan 38 kişinin mal varlıkları tespit edilmiştir.

1908 ile 1910 yılları arasını kapsayan 13 Numaralı Nevşehir Şer'iyye Sicil Defteri'ne kayıtlı tereke kayıtlarında bahsi geçen 38 kişiden %76'sı Müslüman, %24'ü gayrimüslimdir. Bu insanların %79'u erkek %21'i ise kadındır.

Çalışmamızda elde edilen verilerden biri de belirtilen yıl aralığında ölen kişilerin medeni hallerini değerlendirmek suretiyle Osmanlı aile yapısının özelliklerini ortaya çıkarmış olmasıdır. Osmanlı ailesi çekirdek bir aile görünümüne sahip olup çok eşle evliliğin yaygın olmadığı çok eşle evlenenlerin %8'lerinde kaldığı görülmüştür. İncelediğimiz dönemde 2 eşle evlilik yapan 3 kişiden 2'sinin erkek çocuğu olmadığı için ikinci bir eşle evlilik yaptığını, keyfi olarak birden fazla kadınla evlenmeyi toplumun tercih etmediği görülmüştür.

Tereke sahiplerinin geride bıraktığı mallar ve servet miktarları dikkate alındığında tespit edilen kişilerin gelirlerinin ağırlıklı olarak 1.000 ile 5.000 kuruş arasında olduğu anlaşılmıştır. Servet miktarlarının kadın-erkek ayırımına göre düzenlenmesi kadının Osmanlı toplumundaki yeri ve rolü, ekonomik ve tarımsal üretimdeki faaliyetleri gibi servet yapıları belirleyici olmuştur.

Dikkat çeken en önemli hususlardan biri de Müslüman ve gayrimüslimlerin mahkemede görülen davaları hemen hemen benzer konuları ihtiva etmesi bunun yanında Osmanlı toplumunda farklı inanışlara mensup kişilerin günlük hayatlarını benzer olayların şekillendirmesidir.

KAYNAKÇA

- Akgündüz, A. (1988). *Şer'iyye Sicilleri, Mahiyeti, Toplu Kataloğu ve Seçme Hükümler.*. İstanbul: TDAVY.
- Aydın, M. A. (2014). *Türk Hukuk Tarihi*. İstanbul: Beta Bas Yayınları.
- Barkan, Ö. L. (1966). Edirne Askerî Kassamı'na Ait Tereke Defterleri . *Belgeler*, 1-30.
- Döndüren, H. (2003). *İnsanlığa Son Çağrı Kur'an-ı Kerim (Meal, Tevsir ve Ansiklopedik İndeks I)*. İstanbul: Yeni Şafak Yayınları.
- Köstüklü, N. (2008). Osmanlı-Türk Aile Kurumu Araştırmalarında Tereke Defterlerinin Yeri ve Önemi . *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16-27.
- Oğuz, G. (2011). 7 Numaralı Nevşehir Şer'iyye Sicili'nin Işığında Nevşehirli Yabancı Yatırım Araçları. *1. Uluslararası Nevşehir tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri Kitabı* (s. 318-327). içinde Ankara: Grafiker Yayınları.
- Özcan, T. (2005). Muhallefat. *DİA*, 406-407.
- Öztürk, S. (1995). *Askeri Kassama Aait On Yedinci Asırda İstanbul Tereke Defterleri (Sosyo-Ekonomik TAhlili)*. İstanbul: Osmanlı Araştırmalar Vakfı Yayınları.
- Öztürk, S. (1999). Osmanlı Topluluğunda Çok Eşliliğin Yeri. *Türkler Ansiklopedisi*, 26-51.
- Sami, Ş. (2004). *Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- 13 Numaralı Nevşehir Şer'iyye Sicili, Defter Numarası: 50, Mikrofilm Numarası: 3153.

EXTENDED SUMMARY

Purpose

By this study, which was prepared according to the data of the records of the estate in the Nevsehir Ser'iyye Registry Book numbered 13, covering the years 1908-1910, it was examined the issues such as 38 people's places of residence, marital status, number of heirs, wealth amounts and belief information of the members. It is aimed to reveal information about the socio-economic life of Nevsehir within the specified date range. And, based on the data obtained, it is aimed to reveal information about the socio-economic life of Nevsehir within the specified date range.

Methodology

The main material of our study was composed of the documents obtained from the Ottoman Archives of the Prime Ministry and these documents were evaluated by translating from Ottoman Turkish to today's Turkish. Our study consisted of three main topics. In the first chapter, Ser'iyye registry books were emphasized important in terms of Ottoman history. It is emphasized that these books have the status of being the most important reference source in the researches that reveal the legal, physical, administrative, social and economic structure of the cities we call Ottoman city history. It is also stated that the records of the estate in these books provide information about the lifestyles of Muslim and non-Muslim families, the occupations they perform and the tools of these occupations. It was emphasized that the books contain important information about the determination of the assets of the people of Nevsehir. In the second chapter, in line with the numerical data obtained from this book, it was tried to illuminate the socio-economic structure of Nevsehir between 1908-1910. It is presented some information about the lives of Muslims and non-Muslims during this period. The number of Muslim and non-Muslim men and women in these books and their proportions within the population, marital status, residence, number of spouses, number of children and heirs, and wealth amounts are the other topics discussed in this section. In the third section, the result section, the information obtained according to the numbered 13 Nevsehir Ser'iyye Registry Book, 1908-1910, is stated how many people were registered. It was explained that What percentage of people registered in these books is Muslim and what percentage is non-Muslim. On the other hand, the marital status of the people who died within the specified year period was evaluated. Based on the knowledge of these people, the characteristics of the Ottoman family structure were tried to be put forward. It is tried to explain that the distribution of wealth amount according to the distinction between men and women, its development in Ottoman society and its contribution to economic and agricultural production.

Findings

The assets of 38 persons were identified between 1908 and 1910 in the estate registry records in the Nevsehir Ser'iyye Registry Book numbered 13. 76% of these people who was meant are Muslims and 24% are non-Muslims. 79% of them are men and 21% are women. The total wealth of Muslims and non-Muslims in the book is 236,882 kurus. Among these values, the total amount of the wealth of Muslims is 173.997 kurus and the non-Muslims is 62.885 kurus. 59% of the total amount in the book belongs to Muslim men, 21% belongs to Muslim women, 19% belongs to non-Muslim men and 2% belongs to non-Muslim women. The reason men are higher than women is that men have more real estates than women.

Among the Muslims, Hasan Bey is the richest person with a wealth of 25,980 kurus and Halil Bey is the person with the lowest assets. Among the non-Muslims, Boher is the highest assets with 16,382 kurus, while Nikolo is the least fortune with 4,830 kurus. When we look at the wealth items of Muslims, it is usually tools, commercial commodities and capital. In addition, many people have vineyards and gardens. When we look at the non-Muslims' wealth items, we see that, besides the

securities, the weight of the instruments and the various objects used on a daily basis are more important than the Muslims.

The places where Muslim and non-Muslims live are as follows: Pomegranate, Herekli, Agıllı, Eskil, Göre, Cami-i Cedid, Cami-i Atik, Tahta Cami, Araplı, Dere, Nevsehir, Meccan, Sulusaray, Muhsin Bey, Bekdik, Kapıbası, Kaya Cami, Melegübü, Ermeni Bas, Hirstiyan Bas, Enegi, Civarzile and Hirstiyan Orta.

It was seen that the Ottoman family had an elementary family appearance, the marriage with multiple wives was not widespread and the marriages made remained at 8%. Since two of the three men who preferred more than one marriage had no sons, they had to choose this way. And it was understood that the method of marrying more than one woman arbitrarily was not preferred by society.

When the goods and wealth amounts left behind by the estate holders are analyzed, it is seen that their income is mainly between 1,000 and 5,000 kurus. Regulation of wealth amounts according to the distinction between men and women, the role of women in Ottoman society, wealth structures such as and their activities in economic and agricultural production have been decisive.

Another noteworthy remarking is that the content of the court cases of Muslims and non-Muslims includes almost similar issues. This issue helps us to understand that similar events shape the daily lives of Muslims and non-Muslims living in Ottoman society.

Conclusion and Discussion

Like previous studies on similar topics, this study shows us that similar events shaped the lives of Muslims and non-Muslims living in the Ottoman Empire, although they adopted different belief systems. It is possible to say that non-Muslims living in Nevsehir have the right to benefit from all kinds of rights such as Muslims, to accumulate property and inheritance. This standard of living of both societies belonging to different beliefs was the most important building blocks of Ottoman society. Thus, the concept of balance and sobriety has been formed in society. As can be seen from the information obtained in our study, it was possible to observe these in the social life of Nevsehir between 1908-1910.

EKLER

Belge 1: 13 Numaralı Nevşehir Şer'iyeye Sicil Defteri'nde Yer Alan Tereke Kayıt Örneği.

